

Sygn. akt IA Ca 1490/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 maja 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Bogdan Wysocki

Sędziowie: SA Jan Futro (spr.)

SA Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga

Protokolant: st. sekr. sądowy Ewa Gadomska

po rozpoznaniu w dniu 31 maja 2016 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa D. M., Ł. M. i E. M.

przeciwko Towarzystwu (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 21 września 2015 r. sygn. akt IC 2090/14

1. zmienia zaskarżony wyrok:

a. w punkcie 1.3) i zasądzoną w punkcie 1.1) kwotę zadośćuczynienia podwyższa do kwoty 50 000 (pięćdziesiąt tysięcy) zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2014 r. do dnia zapłaty oraz zasądzoną w punkcie 1.2) kwotę tytułem skapitalizowanych odsetek podwyższa do kwoty 2 760,27 (dwa tysiące siedemset sześćdziesiąt 27/100) zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2014 r. do dnia zapłaty;

b. w punkcie 1.4) i zasądza od pozwanego na rzecz powódki D. M. kwotę 850 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania;

c. w punktach 1.5) a) i 1.5) b) w ten sposób, że nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Poznaniu) od powódki D. M. kwotę 10,09 zł tytułem części nieuiszczonych wydatków i od pozwanego kwotę 1 898,59 zł tytułem części nieuiszczonych wydatków oraz części nieuiszczonej opłaty od pozwu, od uiszczenia której powódka była zwolniona;

d. w punkcie II.3) i zasądzoną w punkcie II. 1) kwotę zadośćuczynienia podwyższa do kwoty 40 000 (czterdzieści tysięcy) zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2014 r. do dnia zapłaty oraz zasądzoną w punkcie II.2) kwotę tytułem skapitalizowanych odsetek podwyższa do kwoty 2 023,01 (dwa tysiące dwadzieścia trzy 01/100) zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2014 r. do dnia zapłaty;

e. w punkcie II.4) i zasądza od pozwanego na rzecz powoda Ł. M. kwotę 356,60 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania;

f. w punktach II.5) a) i II.5) b) w ten sposób, że nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Poznaniu) od powoda kwotę 12,11 zł tytułem części nieuiszczonych wydatków i od pozwanego kwotę 1 109,27 zł tytułem części nieuiszczonych wydatków oraz części nieuiszczonej opłaty od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony;

g. w punkcie III.3) i zasądzoną w punkcie III. 1) kwotę zadośćuczynienia podwyższa do kwoty 40 000 (czterdzieści tysięcy) zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2014 r. do dnia zapłaty oraz zasądzoną w punkcie III.2) kwotę tytułem skapitalizowanych odsetek podwyższa do kwoty 2 407,67 (dwa tysiące czterysta siedem 67/100) zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2014 r. do dnia zapłaty;

h. w punkcie III.4) i zasądza od pozwanego na rzecz powódki E. M. kwotę 356,60 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania;

i. w punktach III.5) a) i (...) b) w ten sposób, że nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Poznaniu) od powódki E. M. kwotę 12,11 zł tytułem części nieuiszczonych wydatków i od pozwanego kwotę 1.128,47 zł tytułem części nieuiszczonych wydatków oraz części nieuiszczonej opłaty od pozwu, od uiszczenia której powódka była zwolniona;

1. oddala apelację w pozostałej części;

2. zasądza od powódki D. M. na rzecz pozwanego kwotę 1 294,47 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

3. zasądza od powoda Ł. M. na rzecz pozwanego kwotę 1 401,85 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

4. zasądza od powódki E. M. na rzecz pozwanego kwotę 1.397,13 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga Bogdan Wysocki

I A Ca 1490/15

UZASADNIENIE

Powodowie D. M., Ł. M. i E. M. w pozwie skierowanym przeciwko Towarzystwu (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniosli o zasądzenie od pozwanego w związku ze śmiercią J. M. (mąż powódki D. M. i ojciec powodów Ł. M. i E. M.):

1. na rzecz powódki D. M. tytułem zadośćuczynienia kwoty 100 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty i kwoty 5 520,55 zł tytułem skapitalizowanych odsetek ustawowych za okres od dnia 31 października 2013 r. do dnia 3 kwietnia 2014 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty;

2. na rzecz powoda Ł. M. tytułem zadośćuczynienia kwoty 100 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty i kwoty

5 057,53 zł tytułem skapitalizowanych odsetek ustawowych za okres od dnia 13 listopada 2013 r. do dnia 3 kwietnia 2014 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty;

3. na rzecz powódki E. M. tytułem zadośćuczynienia kwoty 100 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty i kwoty

6 019,18 zł tytułem skapitalizowanych odsetek ustawowych za okres od dnia 17 października 2013 r. do dnia 3 kwietnia 2014 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty.

Powodowie wnieśli ponadto o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kwot po 7 200 zł na rzecz każdego z nich tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z dnia 21 września 2015 r., sprostowanym postanowieniem z 13 listopada 2015 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu zasądził od pozwanego na rzecz powódki D. M. tytułem zadośćuczynienia kwotę 40 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2014 r. do dnia zapłaty i kwotę 2 208,22 zł tytułem skapitalizowanych odsetek ustawowych od kwoty 40 000 zł za okres od dnia 31 października 2013 r. do dnia 3 kwietnia 2014 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2014 r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo powódki D. M. w pozostałej części.

Orzekając o kosztach postępowania pomiędzy powódką D. M. a pozwanym zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 123,40 zł tytułem zwrotu części uiszczonych kosztów postępowania, nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Poznaniu) od powódki kwotę 146,77 zł tytułem części nieuiszczonych wydatków związanych z opracowaniem opinii biegłego i od pozwanego kwotę 1 473,39 zł tytułem części nieuiszczonych kosztów postępowania związanych z wydatkami na opinię biegłego oraz nieuiszczoną częścią opłaty od pozwu, a w pozostałym zakresie nie obciążył powódki nieuiszczoną częścią opłaty od pozwu.

Wyrokiem tym Sąd Okręgowy zasądził ponadto od pozwanego na rzecz powoda Ł. M. tytułem zadośćuczynienia kwotę 30 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2014 r. do dnia zapłaty i kwotę 1 517,26 zł tytułem skapitalizowanych odsetek ustawowych od kwoty 30 000 zł za okres od dnia 13 listopada 2013 r. do dnia 3 kwietnia 2014 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2014 r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo powoda Ł. M. w pozostałej części.

Orzekając o kosztach postępowania pomiędzy powodem Ł. M. a pozwanym zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 696,80 zł tytułem częściowego zwrotu uiszczonych kosztów postępowania, nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Poznaniu) od powoda kwotę 146,77 zł tytułem części nieuiszczonych wydatków związanych z opracowaniem opinii biegłego i od pozwanego kwotę 823,39 zł tytułem części nieuiszczonych kosztów postępowania związanych z wydatkami na opinię biegłego oraz nieuiszczoną częścią opłaty od pozwu, a w pozostałym zakresie nie obciążył powoda nieuiszczoną częścią opłaty od pozwu.

Tym samym wyrokiem Sąd Okręgowy zasądził również od pozwanego na rzecz powódki E. M. tytułem zadośćuczynienia kwotę 30 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 13 października 2014 r. do dnia zapłaty i kwotę 1 805,75 zł tytułem skapitalizowanych odsetek ustawowych od kwoty 30 000 zł za okres od dnia 17 października 2013 r. do dnia 3 kwietnia 2014 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2014 r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo powódki E. M. w pozostałej części.

Orzekając o kosztach postępowania pomiędzy powódką E. M. a pozwanym zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 696,80 zł tytułem zwrotu części uiszczonych kosztów postępowania, nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Poznaniu) od powódki kwotę 146,77 zł tytułem części nieuiszczonych wydatków związanych z opracowaniem opinii biegłego i od pozwanego kwotę 823,39 zł tytułem części nieuiszczonych kosztów postępowania związanych z wydatkami na opinię biegłego oraz nieuiszczoną częścią opłaty od pozwu, a w pozostałym zakresie nie obciążył powódki nieuiszczoną częścią opłaty od pozwu.

Od wyroku tego apelację wnieśli powodowie, zaskarżając go w części oddalającej powództwo:

1. w odniesieniu do powódki D. M. - w zakresie zadośćuczynienia ponad zasądzoną kwotę 40 000 zł z odsetkami od dnia 13 października 2014 r. do dnia zapłaty oraz w zakresie oddalającym skapitalizowane odsetki od kwoty 60 000 zł za okres od 31 października 2013 r. do 3 kwietnia 2014 r. w wysokości 3 312,33 zł z ustawowymi odsetkami do dnia 13 października 2014 r. do dnia zapłaty;
2. w odniesieniu do powoda Ł. M. - w zakresie zadośćuczynienia ponad zasądzoną kwotę 30 000 zł z odsetkami od dnia 13 października 2014 r. do dnia zapłaty oraz w zakresie oddalającym skapitalizowane odsetki od kwoty 70 000

zł za okres od dnia 13 listopada 2013 r. do dnia 3 kwietnia 2014 r. w wysokości 3 540,27 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2014 r. do dnia zapłaty;

3. w odniesieniu do powódki E. M. - w zakresie zadośćuczynienia ponad zasądzoną kwotę 30 000 zł z odsetkami od dnia 13 października 2014 r. do dnia zapłaty oraz w zakresie oddalającym skapitalizowane odsetki od kwoty 70 000 zł za okres od dnia 17 października 2013 r. do dnia 3 kwietnia 2014 r. w wysokości 4 213,42 zł z ustawowymi odsetkami do dnia zapłaty,

a nadto w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucili naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

- art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyznaniu powodom rażąco nieodpowiedniej sumy pieniężnej tytułem zadośćuczynienia za doznaną przez nich krzywdę w stosunku do całokształtu negatywnych konsekwencji związanych ze śmiercią najbliższej osoby w sferze ich dóbr osobistych tj. kwoty 40.000 zł dla powódki D. M., 30.000 zł dla powoda Ł. M., 30,000 zł dla powódki E. M., podczas gdy przy właściwej ocenie i wykładni Sąd powinien uznać, że kwotami rekompensującymi krzywdę powodów będą kwoty żądane przez powodów w toku postępowania;

- art. 448 k.c. poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na uznaniu, że kwoty wypłacone powodom z tytułu stosownego odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej uwzględniały również doznaną przez powodów krzywdę, podczas gdy ani przepis art. 448 k.c., ani przepis art. 446 § 3 k.c. nie przewidują takiej możliwości.

W konsekwencji powodowie wnieśli o zmianę wyroku Sądu Okręgowego w zaskarżonej części i zasądzenie od pozwanego dalszych kwot:

1. na rzecz powódki D. M. 60 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 31 października 2013 r. do dnia zapłaty i kwoty 3 312,33 zł tytułem skapitalizowanych odsetek od ww. kwoty za okres od dnia 31 października 2013 r. do dnia 3 kwietnia 2014 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2014 r. do dnia zapłaty;

2. na rzecz powoda Ł. M. 70 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 listopada 2013 r. do dnia zapłaty i kwoty 3 540,27 zł tytułem skapitalizowanych odsetek od ww. kwoty za okres od dnia 13 listopada 2013 r. do dnia 3 kwietnia 2014 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2014 r. do dnia zapłaty;

3. na rzecz powódki E. M. 70 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 października 2013 r. do dnia zapłaty i kwoty 4 213,42 zł tytułem skapitalizowanych odsetek od ww. kwoty za okres od dnia 17 października 2013 r. do dnia 3 kwietnia 2014 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2014 r. do dnia zapłaty,

a nadto zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania w całości za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik powodów sprostował wnioski apelacji wskazując, że w przypadku wszystkich powodów, odsetek od żądanych kwot zadośćuczynienia domaga się od dnia 13 października 2014 r.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od każdego z powodów kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja okazała się zasadna w części,

W rozpoznawanej sprawie powodowie nie podnieśli w apelacji zarzutów naruszenia prawa procesowego i nie kwestionowali ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego. Z tych względów uzasadnienie sporządzono zgodnie z art. 387 § 2¹ k.p.c.

Odnosząc się do podniesionych zarzutów naruszenia prawa materialnego, należy wskazać, że ocena rozmiaru krzywdy należy do swobodnego uznania sędziowskiego i w ramach kontroli instancyjnej podważenie jej jest możliwe tylko wówczas, gdy określając wysokość zadośćuczynienia, sąd ewidentnie naruszył zasady ustalania tego zadośćuczynienia, w konsekwencji czego zasądzone zadośćuczynienie jest w sposób oczywisty niewspółmierne do doznanej krzywdy. O postawieniu skutecznego zarzutu naruszenia art. 448 k.c. można mówić również wtedy, gdy dochodzi do dysonansu pomiędzy poprawnie sformułowanymi przesłankami w ujęciu ogólnym (uniwersalnym) a zindywidualizowanymi przesłankami, dotyczącymi konkretnej osoby pokrzywdzonej (wyrok SN z dnia 7 lipca 2011 r. II CSK 682/10, LEX nr 951296 i z dnia 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 99/05, OSP 2009/4/40). W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy sformułował w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku katalog kryteriów, którymi należy się kierować przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia pieniężnego. Wbrew też zarzutowi, Sąd Okręgowy nie stwierdził, że przy ustalaniu należnego powodom zadośćuczynienia należy wziąć pod uwagę ograniczoną zdolność do pracy J. M., niewielkie osiągane przez niego dochody i wysokość wypłaconych powodom świadczeń z tytułu odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej, a jedynie odnosząc się do argumentacji pozwanej podniesionej w tym zakresie wskazał, że fakty te nie pozostają zupełnie bez znaczenia przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c., który dotyczy kompensaty jedynie szkody niematerialnej. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika jednak, że powyższe okoliczności nie miały istotnego wpływu na ustalenie przez Sąd Okręgowy wysokości przyznanych powodom kwot zadośćuczynienia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji słusznie wskazał, że śmierć J. M. była dla powodów tragicznym przeżyciem. Z niekwestionowanych ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego wynika, że powodowie byli silnie związani ze zmarłym, który był dla nich wsparciem. Wskutek jego śmierci naruszona została szczególna więź łącząca małżonków oraz rodzica z dziećmi. Nie można jednak uznać, że kwoty zadośćuczynienia w wysokości 40 000 zł na rzecz powódki D. M. i po 30 000 zł na rzecz powodów Ł. M. i E. M. są adekwatne do okoliczności sprawy. Jak wynika z ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie, nagła śmierć J. M. wywołała silne skutki w sferze emocjonalnej powodów, w tym zaburzyła ich poczucie stabilizacji i bezpieczeństwa. W szczególności powódka D. M., która dotychczas zgodnie z funkcjonującym w małżeństwie podziałem obowiązków nie pracowała zarobkowo, lecz zajmowała się pracą we wspólnym gospodarstwie domowym i opieką nad dziećmi, utraciła wsparcie ze strony męża i była zmuszona przejąć wykonywane przez niego obowiązki. Wskutek wypadku powodowie zostali pozbawieni nie tylko możliwości wspólnego spędzania czasu z mężem i ojcem, lecz również jego pomocy i wsparcia. W tych okolicznościach należy przychylić się do zarzutu, że Sąd Okręgowy określając w niniejszej sprawie wysokość sum zadośćuczynienia należnego powodom nie określił tych sum na odpowiednim poziomie, w rozumieniu art. 448 k.c.

Nie można jednak nie brać pod uwagę faktu wypłaconego już powodom odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 k.c. w łącznej kwocie 100 000 zł. W dacie jego wypłacania nie obowiązywał przepis art. 446 § 4 ani praktyka pozwalająca na zasądzenie zadośćuczynienia na podstawie przepisów o naruszeniu dóbr osobistych. Odszkodowanie to w praktyce obejmowało więc także pewne szkody niematerialne, obecnie uwzględniane przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia. Dla przykładu przywołać można wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 22 lipca 2004 r. II CK 479/03 gdzie wskazał on, że wynikiłe ze śmierci całej najbliższej rodziny szkody zmarłego poszkodowanego mają nie tylko charakter materialny ale i niematerialny. Przepis art. 446 § 3 k.c. znajduje zastosowanie także do szkód niematerialnych, polegających na obiektywnym pogorszeniu pozycji życiowej poszkodowanego w świecie zewnętrznym. (LEX nr 585760). W praktyce więc orzecznictwo w tym okresie, do którego stosowały się także zakłady ubezpieczeń uwzględniały przynajmniej w części także niemajątkowe szkody, uwzględniane obecnie przy zasądzeniu zadośćuczynień na podstawie art. 446 § 4 k.c.

Uwzględniając całokształt okoliczności sprawy, w ocenie Sądu Apelacyjnego odpowiednią kwotę zadośćuczynienia dla powódki D. M. stanowić będzie kwota 50 000 zł, a dla powodów Ł. M. i E. M. kwoty po 40 000 zł, które stanowią

ekonomicznie odczuwalną wartość a zarazem odpowiadają swoim poziomem kwotom zadośćuczynienia zasądzanym w innych sprawach o podobnym stanie faktycznym. W konsekwencji, należało zasądzić od pozwanego na rzecz powodów dalsze kwoty po 10 000 zł oraz skapitalizowane odsetki ustawowe od podwyższonych kwot zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2014 r. Należy podkreślić, że skarżący w apelacji nie podnieśli żadnych zarzutów odnośnie do prawidłowości ustalenia przez Sąd Okręgowy powyższego początkowego terminu płatności odsetek ustawowych za opóźnienie, tj. od dnia skutecznego wniesienia pozwu (jego opłacenia).

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w punktach 1.a, l.d. i 1.g. wyroku, orzekając o kosztach postępowania przed Sądem I instancji zgodnie z treścią przepisu art. 100 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461) i § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490).

Odnosząc się do kosztów postępowania pomiędzy powódką D. M. a pozwanym, należy stwierdzić, że porównując roszczenie dochodzone przez powódkę (105 520,55 zł) z ostatecznie uwzględnionym (52 760,27 zł) uznać należało, iż każda ze stron wygrała sprawę w 50% i w tym stosunku obciążyć strony kosztami procesu. W postępowaniu tym powódka uiszcza tytułem części opłaty od pozwu kwotę 1 500 zł, poniosła koszty zastępstwa adwokackiego w kwocie 3 600 zł wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł, a nadto należało uwzględnić również 1/3 z kwoty 600 zł uiszczonych przez powodów tytułem zaliczki na koszty opinii biegłego, tj. kwotę 200 zł, łącznie poniesione przez powódkę koszty wyniosły 5 317 zł. Pozwany poniósł natomiast koszty z tytułu zastępstwa procesowego radcy prawnego w kwocie 3 600 zł i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł, łącznie 3 617 zł. Zatem, łączne koszty postępowania z powództwa D. M. poniesione przez obie strony wyniosły 8 934 zł. Skoro powódka poniosła je w wysokości 5 317 zł, a powinna je ponieść w kwocie 4 467 zł, w punkcie 1. b. wyroku należało zasądzić od pozwanego na rzecz powódki tytułem zwrotu części uiszczonych kosztów procesu kwotę 850 zł (5 317 zł - 4 467 zł). Na podstawie art. 83 ust. 2 i art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 623) należało również orzec o nieuiszczonych kosztach postępowania, stosownie do jego wyniku. W ramach tych kosztów należało uwzględnić kwotę 20,18 zł (1/3 z kwoty 60,54 zł wyłożonej tymczasowo przez Skarb Państwa w związku z przeprowadzeniem dowodu z opinii biegłej psycholog, która nie znalazła pokrycia w uiszczonych zaliczce) i kwotę 3 777 zł tytułem nieuiszczonej części opłaty od pozwu, od uiszczenia której powódka była zwolniona. Powódka powinna zatem ponieść 50% nieuiszczonego wydatku na opinię biegłego, tj. 10,09 zł, a pozwany pozostałą część tego wydatku oraz połowę nieuiszczonej części opłaty od pozwu (1 888,50 zł), łącznie 1 898,59 zł, o czym orzeczono w punkcie 1c. wyroku.

Przechodząc do kosztów postępowania pomiędzy powodem Ł. M. z pozwanym, uznać należy, że porównując dochodzone przez niego roszczenie (105 057,53 zł) z ostatecznie uwzględnionym (42 023,01 zł), powód wygrał sprawę w 40% a pozwany w 60% i w tym stosunku obciążyć strony kosztami poniesionymi w pierwszej instancji. W postępowaniu tym powód uiszczył tytułem części opłaty od pozwu kwotę 2 500 zł, poniósł koszty zastępstwa adwokackiego w kwocie 3 600 zł wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł, a nadto należało uwzględnić również 1/3 z kwoty 600 zł uiszczonych przez powodów tytułem zaliczki na koszty opinii biegłego, tj. kwotę 200 zł. łącznie poniesione przez powoda koszty wyniosły 6 317 zł. Pozwany poniósł natomiast koszty z tytułu zastępstwa procesowego radcy prawnego w kwocie 3 600 zł i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł, łącznie 3 617 zł. Zatem, łączne koszty postępowania z powództwa Ł. M. poniesione przez obie strony wyniosły 9 934 zł. Skoro powód poniósł je w wysokości 6 317 zł, a powinien je ponieść w kwocie 5 960,40 zł (9 934 zł x 60%), w punkcie 1. e. wyroku należało zasądzić od pozwanego na rzecz powoda tytułem zwrotu części uiszczonych kosztów procesu kwotę 356,60 zł (6 317 zł - 5 960,40 zł). Na podstawie art. 83 ust. 2 i art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 623) należało również orzec o nieuiszczonych kosztach postępowania, stosownie do jego wyniku. W ramach tych kosztów należało uwzględnić kwotę 20,18 zł (1/3 z kwoty 60,54 zł wyłożonej tymczasowo przez Skarb Państwa w związku z przeprowadzeniem dowodu z opinii biegłej

psycholog, która nie znalazła pokrycia w uiszczonej zaliczce) i kwotę 2 753 zł tytułem nieuiszczonej części opłaty od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony. Powód powinien zatem ponieść 60% nieuiszczonego wydatku na opinię biegłego, tj. 12,11 zł, a pozwany pozostałą część tego wydatku w kwocie 8,07 zł i 40% nieuiszczonej części opłaty od pozwu (2 753 zł), tj. 1 101,20 zł, łącznie 1 109,27 zł, o czym orzeczono w punkcie 1.f. wyroku.

Z kolei odnosząc się do kosztów postępowania pomiędzy powódką E. M. z pozwanym, wskazać należy, że porównując dochodzone przez nią roszczenie (106 019,18 zł) z ostatecznie uwzględnionym (42 407,67 zł), powódka wygrała sprawę w 40% a pozwany w 60% i w tym stosunku obciążyć strony kosztami poniesionymi w pierwszej instancji. W postępowaniu tym powódka uiściła tytułem części opłaty od pozwu kwotę 2 500 zł, poniosła koszty zastępstwa adwokackiego w kwocie 3 600 zł wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł, a nadto należało uwzględnić również 1/3 z kwoty 600 zł uiszczony przez powodów tytułem zaliczki na koszty opinii biegłego, tj. kwotę 200 zł. Łącznie poniesione przez powódkę koszty wyniosły 6 317 zł. Pozwany poniósł natomiast koszty z tytułu zastępstwa procesowego radcy prawnego w kwocie 3 600 zł i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł, łącznie 3 617 zł. Zatem, łączne koszty postępowania z powództwa E. M. poniesione przez obie strony wyniosły 9 934 zł. Skoro powódka poniosła je w wysokości 6 317 zł, a powinna je ponieść w kwocie 5 960,40 zł (9 934 zł x 60%), w punkcie 1 .h. wyroku należało zasądzić od pozwanego na rzecz powódki tytułem zwrotu części uiszczonych kosztów procesu kwotę 356,60 zł (6 317 zł - 5 960,40 zł). Na podstawie art. 83 ust. 2 i art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 623) należało również orzec o nieuiszczonych kosztach postępowania, stosownie do jego wyniku. W ramach tych kosztów należało uwzględnić kwotę 20,18 zł (1/3 z kwoty 60,54 zł wyłożonej tymczasowo przez Skarb Państwa w związku z przeprowadzeniem dowodu z opinii biegłej psycholog, która nie znalazła pokrycia w uiszczonyj zaliczce) i kwotę 2 801 zł tytułem nieuiszczonej części opłaty od pozwu, od uiszczenia której powódka była zwolniona. Powódka powinna zatem ponieść 60% nieuiszczonego wydatku na opinię biegłego, tj. 12,11 zł, a pozwany pozostałą część tego wydatku w kwocie 8,07 zł i 40% nieuiszczonej części opłaty od pozwu (2 801 zł), tj. 1 120,40 zł, łącznie 1 128,47 zł, o czym orzeczono w punkcie 1 .i. wyroku.

W pozostałej części na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny apelację oddalił.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z art. 100 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 6 oraz § 13 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461) i § 6 pkt 6 oraz § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490).

W postępowaniu tym powódka D. M. wygrała w 16,7% (z żądanej kwoty 63 312,33 zł uwzględniono 10 552,05 zł), zatem winna pokryć 83,3% kosztów. Powódka poniosła koszt opłaty od apelacji w wysokości 3 166 zł i koszt zastępstwa adwokackiego w kwocie 2 700 zł, łącznie 5 866 zł. Pozwany natomiast poniósł koszty zastępstwa radcy prawnego w kwocie 2 700 zł i opłaty w kwocie 30 zł od zażalenia na postanowienie o kosztach procesu zawarte w punkcie 1.5) b) wyroku, dotyczącym kosztów postępowania pomiędzy nim a powódką D. M., tj. 2 730 zł. Łącznie koszty te wyniosły 8 596 zł, z czego 7 160,47 zł powinna ponieść powódka (8 596 zł x 83,3%). Należało zatem zasądzić od powódki na rzecz pozwanego tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego kwotę 1 294,47 zł (8 596 zł - 7 160,47 zł).

Odnosząc się z kolei do kosztów postępowania apelacyjnego pomiędzy powodem Ł. M. a pozwanym, uznać należy, że powód wygrał to postępowania w 14,3% (z żądanej kwoty 73 540,27 zł uwzględniono 10 505,75 zł), zatem winien pokryć 85,7% kosztów. Powód uiścił opłatę od apelacji w kwocie 3 678 zł i poniósł koszt zastępstwa adwokackiego w kwocie 2 700 zł, łącznie 6 378 zł, a pozwany poniósł koszty zastępstwa radcy prawnego w kwocie 2 700 zł. Łącznie koszty te wyniosły 9 078 zł, z czego powód powinien pokryć 7 779,85 zł (9 078 zł x 85,7%). W konsekwencji, należało zasądzić od powoda na rzecz pozwanego kwotę 1 401,85 zł (9 078 zł - 7 779,85 zł) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Jeżeli natomiast chodzi o koszty postępowania apelacyjnego pomiędzy powódką E. M. z pozwanym, stwierdzić należy, że powódka wygrała to postępowania w 14,3% (z żądanej kwoty 74 213,42 zł uwzględniono 10 601,92 zł), zatem winna pokryć 85,7% kosztów. Powódka uiściła opłatę od apelacji w kwocie 3 711 zł i poniosła koszt zastępstwa advokackiego w kwocie 2 700 zł, łącznie 6 411 zł, a pozwany ponosił koszty zastępstwa radcy prawnego w kwocie 2 700 zł. Łącznie koszty te wyniosły 9 111 zł, z czego powódka powinna pokryć 7 808,13 zł ($9\ 111\ \text{zł} \times 85,7\%$). Zatem, powódka powinna zwrócić pozwanemu z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego kwotę 1 397,13 zł ($7\ 808,13\ \text{zł} - 6\ 411\ \text{zł}$).

Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga Bogdan Wysocki Jan Futro